

Aldring og helse

Nasjonalt senter

Fagskolen Aldring og helse
Høyere yrkesfaglig utdanning

STUDIEPLAN

Demens og psykisk helse hos eldre

Kull 2025

For perioden 2025-2027

Innholdsfortegnelse

1.0 Fagskoleutdanning i Demens og psykisk helse hos eldre.....	3
1.1 Fagskoleutdanning	3
1.2 Nasjonalt senter for aldring og helse.....	4
1.3 Fagskolen Aldring og helse.....	4
1.4 Pedagogisk grunnsyn.....	5
2.0 Opptakskrav	5
2.1 Formell kompetanse og realkompetanse	5
2.2 Politiattest.....	6
2.3 Klage på vedtak ved opptak	6
3.0 Mål og læringsutbytte.....	6
3.1 Læringsutbytte etter fullført utdanning	6
4.0 Undervisnings- og arbeidsformer	8
5.0 Praksis	11
6.0 Vurderings- og eksamensordninger.....	12
7.0 Vitnemål	13
8.0 Organisering, innhold og læringsutbytte	13
8.1 Studiets organisering	13
9.0 Emne 1. Etikk, samhandling og kommunikasjon.....	14
9.1 Læringsutbytte etter fullført emne 1	14
9.2 Læringsutbytte etter gjennomført praksis i emne 1.....	15
9.3 Sentrale tema i emne 1.....	16
10.0 Emne 2. Personsentrert omsorg.....	17
10.1 Læringsutbytte etter fullført emne 2.....	17
10.2 Læringsutbytte etter gjennomført praksis i emne 2.....	17
10.2 Sentrale temaer i emne 2	18
11.0 Emne 3. Demens.....	18
11.1 Læringsutbytte etter fullført emne 3.....	18
11.2 Læringsutbytte etter gjennomført praksis i emne 3.....	20
11.3 Sentrale temaer i emne 3	21
12.0 Emne 4. Psykisk helse hos eldre.....	22
12.1 Læringsutbytte etter fullført emne 4.....	22
12.2 Læringsutbytte etter gjennomført praksis i emne 4.....	23
12.3 Sentrale temaer i emne 4	25

1.0 Fagskoleutdanning i Demens og psykisk helse hos eldre

1.1 Fagskoleutdanning

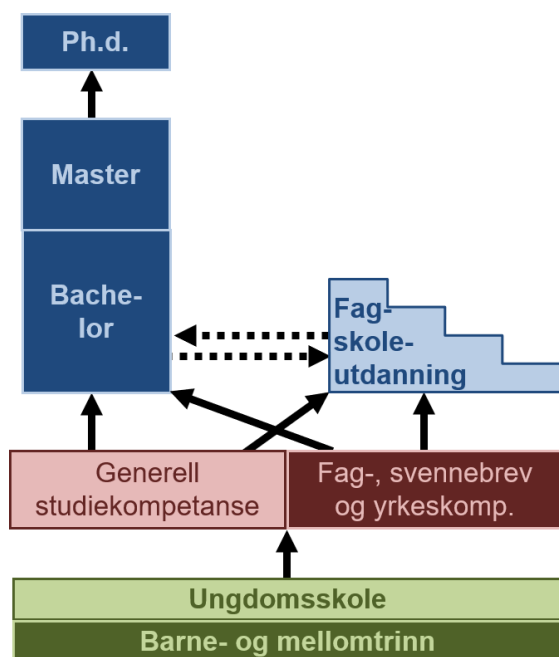
Fagskoleutdanningene i helse- og oppvekstfag har som overordnet mål å utdanne reflekterte yrkesutøvere, med høy yrkesetisk forståelse som tar initiativ til å planlegge, organisere og iverksette tiltak i samarbeid med tjenesteytere, brukere/pasienter og pårørende.

Fagskoleutdanningene skal sikre den enkeltes, samfunnets og arbeidslivets behov for ny kompetanse i tråd med nye oppgaver og utfordringer innen helse-, oppvekst- og sosialsektoren.

I det formelle skolesystemet plasseres fagskoleutdanningen på nivå over videregående skole og betegnes som høyere yrkesfaglig utdanning. Den skal være praktisk og yrkesrettet, mens høgskoleutdanning er akademisk og forskningsbasert.

Utdanningene som tilbys ved fagskoler legger sterk vekt på tette bånd til arbeidslivet, og kalles "arbeidslivets utdanning". Studentene er gjerne ansatte i en virksomhet der det er aktuelt og ønskelig med kompetanseheving og fordypning innen demens og psykisk helse hos eldre. Å lære seg å kombinere teori med praksis gjennom å arbeide med virkelighetsnære utfordringer er sentralt.

Fagskoler reguleres av Lov om høyere yrkesfaglig utdanning og utdanningene akkrediteres av Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT).

Modell: Norske utdanningssystem, NOKUT 2022

1.2 Nasjonalt senter for aldring og helse

Fagskolen Aldring og helse er en del av Nasjonalt senter for Aldring og helse som har mange oppgaver knyttet til kompetanseheving og forskning. Nasjonalt senter for aldring og helse arbeider for en bedre aldring- fra kunnskap til praksis. Det gjøres gjennom forskning, utviklingsarbeid, kompetansespredning og informasjon, hvor målgruppene er ansatte, studenter og forskere på alle nivåer i helsetjenesten, samt beslutningstakere, nasjonale helsemyndigheter, eldre, deres pårørende og allmenheten. Aldring og helses verdier *raushet, nyskapende tenkning, kunnskapsbasert praksis og glede i læring* gjenspeiler seg også i fagskolen. Studentene ved fagskolen vil ha nytte av fagmiljøet ved Aldring og helse.

1.3 Fagskolen Aldring og helse

Fagskolen Aldring og helse er et utdanningstilbud ved Nasjonalt senter for aldring og helse, med bakgrunn i Demensplan 2015 og Kompetanseløftets satsning. Aldring og helse startet fagskoleutdanning Demens og psykisk helse hos eldre (tidligere Demensomsorg og alderspsykiatri) i 2008 og i 2013 ble tilbudet utvidet med fagskoleutdanning innen Utviklingshemning, miljøarbeid og aldring.

Helsepersonellkommisjonen skriver i rapporten Tid for handling (2023) om behov for bedre utnyttelse av kompetanse, og om oppgavedeling. Det vil blant annet omhandle rekruttering av helsefagarbeidere og utvidet bruk av helsefagarbeiderens kompetanse i både kommune og spesialisthelsetjeneste. Fagskolen Aldring og helses studietilbud samsvarer godt med kompetansebehovene i tjenestene, samtidig som de bidrar til å utvikle relevante karriereveier for yrkesfagutdannede.

Siden oppstarten i 2008 er Tønsberg blitt brukt som samlingssted i det nasjonale tilbudet. Fra og med 2015 har studietilbud blitt etablert på andre studiesteder lokalt og regionalt.

I dag har Fagskolen Aldring og helse studietilbud i Demens og psykisk helse hos eldre, og Utviklingshemning, miljøarbeid og aldring. Fagskolegrad i eldrehelse er det nyeste studietilbudet og foregår i et tett samarbeid med Fagskolen Vestfold og Telemark. Fagskolen Aldring og helse har også avtaler og prosjektsamarbeid med andre offentlige fagskoler.

Utdanningene tilbys som deltidsutdanning over to år, som tilsvarer ett år på fulltid, og gir 60 studiepoeng og fagskolegrad. Det tilbys studier som er nettbasert med samlinger, og fra 2023 også tilbud som er 100% nettbasert.

Fagskolen Aldring og helse fikk i 2023 fagområdeakkreditering. Dette gjør at Fagskolen har mulighet til å opprette nye studietilbud innen helse.

Kvaliteten i utdanningene er i samsvar med nasjonale krav til fagskoleutdanning (NOKUT).

1.4 Pedagogisk grunnsyn

Fagskolen Aldring og helse bygger på et helhetlig menneskesyn og personsentrert omsorg. Fagskolens verdier gjenspeiler seg i møte med studenter, arbeidsgivere og samarbeidspartnere.

Studiet er tilrettelagt etter voksenpedagogiske prinsipper, med utgangspunkt i studentaktive læringsformer. Fagskolens pedagogiske grunnsyn kan best karakteriseres som en konstruktivistisk tilnærming til læring. Studentene skal ikke passivt motta informasjon, men konstruere sin kunnskap ved å tolke, dele, forstå og knytte informasjonen opp mot det de kan fra før. På denne måten vil studentenes teoretiske kunnskap kunne komme i spill med deres praktiske yrkeserfaring. Læring både som en kollektiv og individuell prosess er grunnleggende i dette læringsperspektivet. Gjennom faglige samtaler og diskusjoner i fysiske samlinger, på læringsplattform og i nettmøter, deles og brynes kunnskap både fra teori og praksis.

2.0 Opptakskrav

2.1 Formell kompetanse og realkompetanse

For opptak på grunnlag av formell kompetanse kreves enten

- a) fullført og bestått videregående opplæring innen helse- og oppvekstfag, med fagbrev som helsefagarbeider eller omsorgsarbeider, eller
- b) vitnemål for yrkeskompetanse som hjelpepleier eller aktivitør.

Opptak på grunnlag av *realkompetanse* er mulig for søkere som ikke oppfyller de formelle opptakskravene, og som er 23 år eller eldre i opptaksåret. De kan tas opp på grunnlag av tilsvarende realkompetanse som vurderes av studieleder, opp mot de formelle kompetansekravene i første ledd. Søkeren må kunne dokumentere relevant yrkeserfaring. Som relevant yrkeserfaring regnes arbeid med målgruppen i hjemmebaserte tjenester, i sykehjem, innen boligvirksomhet, på dagsenter eller i andre offentlige eller private virksomheter, samt frivillig arbeid for og sammen med målgruppen, pårørendearbeid, organisasjonsarbeid, arbeid som støttekontakt, og lignende. I tillegg må søkeren dokumentere relevant kompetanse

tilsvarende Vg3-nivå i yrkesfaglige opplæringsprogram som oppfyller det formelle kriteriet etter første ledd, tilsvarende nivå 4 i Nasjonalt rammeverk for livslang læring.

Søkere med utenlandsk fag- eller yrkesopplæring kan gis opptak på grunnlag av formell kompetanse dersom opplæringen er godkjent som sidestilt med norsk vitnemål og fagbrev.

2.2 Politiattest

Studenter som får tilbud om opptak til utdanningen, må fremlegge politiattest. Jfr Forskrift om opptak og eksamen ved Fagskolen Aldring og helse § 2-6. Krav om politiattest og § 2-7. Skikkethetsvurdering. <https://lovdata.no/forskrift/2019-12-13-1794>

2.3 Klage på vedtak ved opptak

Vedtak om opptak fattes av Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse og kan påklages til den nasjonale klagenemnda.

Vedtak vedrørende realkompetanse fattes av fagskolens administrasjon, og kan påklages til den lokale klagenemnda. §2-2. Gjennomføring av opptak. <https://lovdata.no/forskrift/2019-12-13-1794>

3.0 Mål og læringsutbytte

Fagskoleutdanningen Demens og psykisk helse hos eldre har som overordnet mål å utdanne reflekterte yrkesutøvere, med høy yrkesetisk forståelse som tar initiativ til å planlegge, organisere og iverksette tiltak i samarbeid med tjenesteytere, brukere/pasienter og pårørende. Fagskoleutdanningene skal sikre den enkeltes, samfunnets og arbeidslivets behov for kompetanse i tråd med nye oppgaver og utfordringer innen helse-, oppvekst- og sosialsektoren.

3.1 Læringsutbytte etter fullført utdanning

Beskrivelsen av læringsutbyttene er inndelt i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse. De er utformet ut ifra det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket, på fagskolenivå 5.1. De finnes på overordnet nivå og på emnenivå.

Kategoriene kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse beskrives som:

Kunnskap	Ferdigheter	Generell kompetanse
Kunnskaper er: forståelse av teorier, fakta, begreper, prinsipper, prosedyrer	Ferdigheter er: evne til å løse problemer og oppgaver. Det er ulike typer ferdigheter: kognitive,	Generell kompetanse er: Evne til å anvende kunnskap og ferdigheter på en selvstendig måte i ulike

innenfor fag, fagområde og/eller yrker.	praktiske og evnen til kommunikasjon.	situasjoner gjennom å vise samarbeidsevne, ansvarlighet, evne til refleksjon og kritisk tenking i studier og yrker.
---	---------------------------------------	---

Overordnede læringsutbyttebeskrivelser for studiet:

KUNNSKAP
<p>Studenten</p> <ul style="list-style-type: none"> • har kunnskap om Eldres helse, demenssykdommer, psykiske sykdommer hos eldre og om kartleggingsarbeid i hele sykdomsforløpet. • har kunnskap om verdigrunnlaget i personsentrert omsorg • har kunnskap om teorier, prinsipper, faglige verktøy og metoder innen miljøbehandling • har kunnskap om forebygging og rehabilitering for personer med demens og eldre med psykisk sykdom • har innsikt i gjeldende styringsdokumenter og lovverk for helse- og omsorgssektoren • har kunnskap om organisering av demensomsorg og psykisk helsearbeid til eldre i hele sykdomsforløpet • har kunnskap om tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeid i tjenestetilbudet til personer med demens og eldre med psykiske sykdommer • kan oppdatere sin kunnskap i fagområdene demens og psykisk helse hos eldre • forstår at faglig kvalitet innen demensomsorg og psykisk helsearbeid til eldre har betydning for helsetjenester i et samfunnsperspektiv
FERDIGHETER
<p>Studenten</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan anvende kommunikasjonsformer og teknikker profesjonelt i samarbeidet med pasienter, pårørende, frivillige, kollegaer og andre aktuelle yrkesgrupper • kan anvende kunnskap til å observere, kartlegge og rapportere endringer i helsetilstand og/eller funksjon som medfører behov for utredning, forebygging og/eller behandling • kan anvende kunnskap om de grunnleggende psykologiske behov for å etablere et støttende sosialt miljø for personer med demens og eldre med psykiske sykdommer. • kan anvende kunnskap til å identifisere og kartlegge pasientens ressurser, og ta initiativ til tiltak som kan forbedre eller opprettholde funksjonsevne. • kan anvende kunnskap til å observere og kartlegge pasientens aktivitet og deltakelse og vurdere hjelpemidler og tiltak i det fysiske miljøet slik at pasienten mestrer og føler seg trygg • kan anvende kunnskap for å identifisere, kartlegge og reflektere over etiske utfordringer og dilemmaer i demensomsorgen og/eller tjenester til eldre med psykiske sykdommer, slik at utøvelsen fremmer tillit og om mulig unngår bruk av tvang og makt • kan finne informasjon og fagstoff som er relevant for demens og psykisk helse hos eldre
GENERELL KOMPETANSE

Studenten

- har utviklet en etisk grunnholdning basert på verdigrunnet personsentrert omsorg som kommer til uttrykk i samhandling med pasienten, pårørende og kollegaer
- utøver sitt arbeid etter de faglige og yrkesetiske retningslinjer som regulerer tjenestetilbud innen fagområdene demensomsorg og psykisk helsearbeid til eldre, og bidrar med etisk refleksjon, kunnskapsdeling og veiledning på arbeidsplassen
- har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk ved at brukermedvirkning, personens integritet og faglig forsvarlighet er ivaretatt
- er ressursorientert i sin yrkesutøvelse gjennom å identifisere og tilrettelegge for at pasientens funksjonsevne opprettholdes så lenge som mulig.
- kan utføre miljøbehandling etter grunnlagstenkningen i personsentrert omsorg gjennom hele sykdomsforløpet ved å kartlegge, identifisere, planlegge, utforme, iverksette og evaluere
- kan utvikle tjenester og kvalitetsforbedring i tråd med kunnskapsbasert praksis, i samarbeid med andre faggrupper, kommunale tjenestetilbud, brukerrepresentanter, pårørende og frivillige

4.0 Undervisnings- og arbeidsformer

Fleksibilitet og rammer

Utdanningen bygger på en fleksibel læringsform, der det er mulig å gjennomføre studiet med begrenset krav til fysisk oppmøte for undervisning i klasserom. Digitale samlinger og læringsgrupper vil foregå i sanntid til fastsatte tider, enkelte vil også være valgbare og fleksible.

De ulike undervisnings- og arbeidsformene har til hensikt å legge til rette for studentenes individuelle lærings- og arbeidsprosesser. Det innebærer å gi studentene forutsigbarhet og mulighet for å planlegge langsiktig. Utdanningene har derfor rammer som både tar hensyn til fleksibilitet og samtidig sikrer progresjon i studiet.

Studenten har hovedansvaret for å tilegne seg læringsutbytte i emnene, og studenten må også selv beregne tid til, og planlegge for egne læringsaktiviteter og forberedelser.

Læringsaktiviteter

Det vil bli benyttet en kombinasjon av ulike læringsaktiviteter: forelesning (preproduert og live), e-læring, podkast, veiledning, muntlig fremlegg, faglige diskusjoner og selvstudium.

Studiekravene kan bestå av skriftlige innlegg i diskusjon, quiz, skriftlige oppgaver og innleveringer av lydfiler.

Fagskolen legger også til rette for at studentene lærer av hverandre gjennom gruppearbeid, diskusjoner og tilbakemeldinger.

Flipped classroom

Utdanningene anvender omvendt undervisning eller flipped classroom. Det vil si at forelesninger, oppgaver og veiledninger legges tilgjengelig på nettet. Undervisningstid brukes hovedsakelig til gruppearbeid, faglige diskusjoner og veiledning med lærer og studenter, men studentene vil også møte forelesere som gir mulighet til å stille spørsmål og drøfte faglige temaer.

Kontakt og oppfølging av studenter

Kontakt med og oppfølging av studenter foregår i hovedsak på læringsplattform, i nettmøter eller pr. telefon. Studenten kan henvende seg til lærer og lærer vil svare på henvendelsen innen kl. 15.30 påfølgende virkedag.

Krav til teknologi og dataferdigheter

For å kunne gjennomføre må studenten ha grunnleggende ferdigheter innen tekstbehandling og tilgang til datamaskin, samt internettilgang. Deler av undervisningsprogrammet vil kreve at datamaskinen har et tekstbehandlingsprogram tilsvarende Microsoft Word, og mulighet til å spille av lydfiler og film via nettet.

Læringsplattform

Utdanningen bruker Canvas som læringsplattform. Det er en lærings- og møteplass for studenter og lærere. Læringsplattformen gir studentene tilgang til planer og studiekrav, kontakt med medstudenter og lærere og den er en arena for å delta på virtuelle fellesaktiviteter. Den gir tilgang til læringsmateriell, filmsekvenser, forelesninger, åpent forum, tester, lenker og lignende. I diskusjoner i Canvas kan studentene blant annet drøfte aktuelle problemstillinger med medstudenter og lærere. Her får de også lese og gi

tilbakemelding på andre studenters skriftlige innlegg. Innleveringer, tilbakemeldinger og karakterer skjer via læringsplattformen.

Samlinger for heldigitalt tilbud (100% nettbasert)

Samlingene er på nett og gjennomføres etter oppsatt plan. De består av muntlige fremlegg, faglig diskusjoner, forelesning, veiledning på oppgaver, praksismøter og praktisk informasjon. Nettsamlingene er obligatoriske.

Nettsamlingene forutsetter forberedelser for muntlige fremlegg, faglig diskusjoner, forelesning, veiledning på oppgaver, praksismøter og praktisk informasjon. Samlingene vil ha ulik varighet, avhengig av innhold og formål.

Samlinger for nett- og samlingsbasert tilbud

Samlingene gjennomføres som fysiske samlinger og nettsamlinger. Alle typer samlinger er obligatoriske.

Fysiske samlinger

Det gjennomføres fire obligatoriske fysiske samlinger med varighet på 3-5 dager for det nett- og samlingsbaserte utdanningstilbudet.

Nettsamlinger

Samlingene på nett gjennomføres etter oppsatt plan. Alle nettsamlinger er i sanntid til fastsatte tider, og de er obligatoriske.

Nettsamlingene forutsetter forberedelser for muntlige fremlegg, faglig diskusjoner, forelesning, veiledning på oppgaver, praksismøter og praktisk informasjon. Samlingene vil ha ulik varighet, avhengig av innhold og formål.

Noen samlinger er for hele kullet (fellessamling) og noen samlinger er for mindre grupper (læringsgrupper).

Pensum

Samlet omfang av pensum fra lærebøker utgjør ca 2000 sider. I tillegg kommer det selvvalgt litteratur og andre digitale læringsressurser. Oversikt over pensum og aktuelle kilder finnes i læringsplattformen Canvas. Pensum og læringsressurser blir revidert årlig. Studieleedere og

bibliotekarene ved Nasjonalt senter for aldring og helse vil bistå studentene med å skaffe tilveie litteratur.

5.0 Praksis

Praksis er en obligatorisk del av studietiden og en viktig læringsarena for å oppnå utdanningens læringsutbytte. Praksis gjennomføres i virksomheter som gir tjenester til personer med demens og/eller eldre med psykiske sykdommer. For studenter som har sitt daglige arbeid innen fagfeltet er det aktuelt å bruke egen arbeidsplass. Skolen vil inngå en samarbeidsavtale mellom skole og arbeidssted som skal sikre kontakt med praksisfeltet og bidra til utvikling av fagskolen som en praksisnær utdanning.

Studenten gjennomfører obligatoriske studiekrav i praksis. Studenten beskriver, reflekterer og diskuterer oppgaver gjennomført i praksis i skriftlige innleveringer.

Studieledelsen gir skriftlig og muntlig informasjon til praksisstedet om innhold og rammer for praksis og studiekravene som skal gjennomføres. Det tydeliggjøres mål og tema for studiekravene, samt studentens, skolens og praksisstedets ansvar i planlegging og gjennomføring av studiekravene. Pedagogisk oppfølging sikres ved at fagskolens studieledere har undervisnings-, veilednings- og evalueringsansvar både for studiekravene og annet studie- og praksisrelatert arbeid. I tillegg oppnevnes en praksiskontakt som skal ha kompetanse på fagskolenivå eller høyere innen fagfeltet. Dette er beskrevet i dokumentet *Organisering av praksis - ansvar og oppfølging*. Studieleder gjennomfører praksissamtaler med student og praksiskontakt årlig. I disse samtalene er også studentens leder invitert.

Der studenten gjennomfører praksis på egen arbeidsplass, må følgende kvalitetskrav være innfridd: Studenten må dokumentere og ha et arbeidsforhold innen tjenestetilbud til personer med demens og/eller eldre med psykisk sykdom. Det kreves arbeidsgivers tillatelse til at arbeidsstedet kan være praksisarena under utdanningen. Studenten må være i arbeid tilsvarende minimum 50 % stilling. Samarbeidsavtalen mellom skole og arbeidssted sikrer at disse forholdene blir ivaretatt.

Skolen har ansvar for å sikre at studentene har egnede praksisplasser og for å skaffe praksisplass til de studentene som ikke skal gjennomføre praksis på egen arbeidsplass. Praksis er beregnet til 25 % av samlet studietid. Det utgjør 10 uker og krediteres med 15 studiepoeng som fordeles gjennom hele studieperioden.

6.0 Vurderings- og eksamensordninger

Vurdering av studenten og dokumentasjon på fullført utdanning vil skje i henhold til Lov om fagskoleutdanning kapittel 4 og 5, og skal bidra til å sikre det faglige nivået ved utdanningen. Det er utarbeidet læringsutbyttebeskrivelser og vurderingskriterier for studiekravene og eksamen, i tråd med Lov om høyere yrkesfaglig utdanning (2018).

Fagskolen benytter mappevurdering og praksis som vurderingsgrunnlag.

Mappevurdering

Mappevurdering er en vurderingsform der endelig karakter fastsettes på grunnlag av ett eller flere studiekraav som utføres i løpet av den tiden emnet pågår. Studiekravene innen et emne blir vurdert fortløpende og det gis framovermeldinger muntlig (video) og/eller skriftlig. Studiekravene varierer i tema, form, nivå og omfang, og relateres både til teori og til yrkesutøvelse på studentens arbeidsplass og studentaktivitet i læringsgrupper. Alle studiekraav er obligatoriske, må være bestått og gjennomført i kronologisk rekkefølge etter angitte tidsfrister.

Det gis en sluttvurdering i hvert emne med bestått/ikke bestått.

Vurdering av praksis

Praksisgjennomføringen dokumenteres på egne skjemaer, signert av student og praksiskontakt. Vurderingsgrunnlaget for praksis er studiekravene som er knyttet til læringsutbyttene for praksis. Praksis vurderes av studieleder, til bestått/ ikke bestått.

Vurdering for fagskolegrad

Fagskolegrad i demens og psykisk helse hos eldre består av fire emner. For å oppnå en fagskolegrad må samtlige emner og praksis være gjennomført og bestått. Graden vurderes til bestått/ikke bestått. Dette innebærer at kandidaten har oppnådd kravene til læringsutbytte og viser nødvendige kunnskaper, ferdigheter og kompetanse.

7.0 Vitnemål

Studenten vil få vitnemål etter fullført fagskolegrad (60 studiepoeng). I vitnemålet vil det fremgå tema og karakter for hvert emne. Oppnådde studiepoeng blir påført vitnemålet. Studenter som tidligere har gjennomført og bestått likeverdig og kompetansegivende emne, kan vurderes med tanke på godskriving og fritak.

Dersom en student ikke gjennomfører hele studieløpet vil studenten etter avsluttet utdanning få en karakterutskrift der det vil fremgå læringsutbytte, antall studiepoeng og karakter for de gjennomførte emner. Det utstedes karakterutskrift for gjennomførte enkeltemner.

8.0 Organisering, innhold og læringsutbytte

8.1 Studiets organisering

Studiet er organisert som et deltidsstudium over to år (tilsvarende ett år fulltid) og gir 60 studiepoeng. Studiet er inndelt i fire selvstendige emner. Utdanningen gjennomføres digitalt. Praksis fordeler seg jevnt gjennom hele studieløpet. Det er egne læringsutbyttebeskrivelser for praksis som presenteres under hvert emne. Praksis gjennomføres oftest på egen arbeidsplass.

Arbeidsmengde: Studiets totale arbeidsmengde er beregnet til 1500 timer, derav 300 timer til undervisning/veiledning og 1200 timer til egenarbeid/praksis. Praksis foregår jevnlig gjennom hele studieløpet og er beregnet til 360 timer og 15 studiepoeng.

Tabellen under viser navn på emner, varighet, studiepoeng, praksis og forventet arbeidsmengde.

		Varighet - uker	Studiepoeng*	Praksis**- timer	Arbeidsmengde - timer
År 1	Emne 1 Etikk, samhandling og kommunikasjon	15	10	60 timer	250 timer
	Emne 2 Personsentrert omsorg som verdigrunnlag	15	10	60 timer	250 timer

	Emne 3 Demens - Symptomer og sykdommer - Personsentrert miljøbehandling	10	20	120 timer	500 timer
År 2	Emne Demens forts	15			
	Emne 4 Psykisk helse hos eldre - Symptomer og sykdommer - Personsentrert miljøbehandling	25	20	120 timer	500 timer
		80	60	360 timer	1500 timer

*Tallet i parentes angir hvor mange av studiepoengene som er praksis

** Praksis er definert som perioder der studenten arbeider med praksisoppgaver på arbeidsplassen. Studenter som ikke bruker egen arbeidsplass, må være på avtalt praksisplass i denne perioden i 100 % stilling.

9.0 Emne 1. Etikk, samhandling og kommunikasjon

Emnet inneholder temaer som er sentrale i helsegrunnutdanningene og for alle ansatte i helse- og omsorgssektoren; etikk, kommunikasjon, psykologi, sosiologi og stats- og kommunalkunnskap.

Temaene eksemplifiseres og konkretiseres med forhold fra praksis. Emne 1 er tilsvarende de ettårige fagskoleutdanningene i helse- og oppvekstfag.

9.1 Læringsutbytte etter fullført emne 1

KUNNSKAP
<p>Studenten</p> <ul style="list-style-type: none"> • har kunnskap om etiske teorier og prinsipper, yrkesetikk og etisk refleksjon • har kunnskap om gruppeprosesser og konflikthåndtering • har kunnskap om mangfold, migrasjonshelse, ulike kulturer og urfolk • har innsikt i lover og forskrifter som regulerer rettigheter, ansvar, plikter og kvaliteten på tjenestetilbudet i helsesektoren • har kjennskap til begreper innen sosiologi og psykologi knyttet til enkeltindividet og sosialt nettverk • kan oppdatere sin kunnskap om kvalitetsutvikling og forbedringsarbeid i helsetjenesten

<ul style="list-style-type: none"> • forstår hva kompetanse innen relasjonsbygging, profesjonell kommunikasjon og samhandling i helsetjenesten betyr for tjenestemottakere, pårørende og samfunnet.
FERDIGHETER
<p>Studenten</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan anvende kunnskap om etiske teorier og yrkesetikk som grunnlag for refleksjon rundt praktiske problemstillinger • kan anvende kunnskap om kvalitetsutvikling og forbedringsarbeid til å identifisere behov for kvalitetsforbedring knyttet til arbeid i helsetjenesten • kan anvende teknikker og verktøy for å fremme relasjonsbygging og samhandling med tjenestemottakere, pårørende og kollegaer • kan finne informasjon og fagstoff som er relevant for problemstillinger knyttet til arbeid i helsetjenesten • kan anvende kunnskap om læring, IKT, studieteknikk og arbeidsformer til å løse oppgaver i studiet.
GENERELL KOMPETANSE
<p>Studenten</p> <ul style="list-style-type: none"> • har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk gjennom refleksjon over egen yrkesutøvelse, samt gjennom kommunikasjon og samhandling med tjenestemottaker, pårørende og samarbeidspartnere • kan kommunisere og samhandle med tjenestemottakere for å ivareta deres individuelle behov, i tråd med brukermedvirkning og helhetlig menneskesyn • kan bygge relasjoner med kolleger, tjenestemottakere, pårørende og samarbeidspartnere • kan bidra til å utvikle arbeidsmetoder og tjenester til tjenestemottakere, gjennom kunnskapsdeling og refleksjon på arbeidsplassen

9.2 Læringsutbytte etter gjennomført praksis i emne 1

Studiekrav Kartlegging av livskvalitet
<p>Kunnskap: Studenten identifiserer tegn på livskvalitet</p> <p>Ferdigheter: Studenten kan anvende kartleggingsverktøyet QUALID</p> <p>Generell kompetanse: Studenten kan kommunisere og samhandle med tjenestemottakere for å ivareta deres individuelle behov, i tråd med brukermedvirkning og helhetlig menneskesyn</p>
Studiekrav Etikk og samhandling og kommunikasjon

Kunnskap:

Studenten har kunnskap om menneskesyn, menneskerettigheter, yrkesetiske prinsipper og retningslinjer og etisk refleksjon knyttet til arbeid i helse- og omsorgssektoren

Ferdighet:

Studenten kan delta i etisk refleksjon gjennom å anvende en problemløsningsmodell

Generell kompetanse:

Studenten har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk gjennom refleksjon over egen atferd og kommunikasjon i situasjoner med pasienter/brukere, pårørende og kollegaer

9.3 Sentrale tema i emne 1

a) Studieteknikk

- Hvordan lære?
- Hvordan studere på nett?
- Faglig refleksjon
- Kildehenvisning
- Kildekritikk
- Grunnleggende IKT

b) Kommunikasjon og samhandling

- Brukerperspektivet
- Relasjonskompetanse og relasjonsbygging
- Profesjonell kommunikasjon
- Gruppeprosess og konflikthåndtering

c) Etikk

- Helhetlig menneskesyn
- Ethiske teorier og prinsipper
- Etisk refleksjon

d) Lovverk og kvalitetsarbeid

- Relevante lover, forskrifter og offentlige dokumenter som regulerer helse- og omsorgssektorens virkeområde
- Kvalitetsutvikling og forbedringsarbeid

e) Sosiologi og psykologi

- Utviklingspsykologi
- Livskvalitet og mestring
- Sorg- og kriseteori
- Sosiale roller og nettverk
- Migrasjonshelse, kultur, mangfold og urfolk

10.0 Emne 2. Personsentrert omsorg

I dette emnet behandles personsentrert omsorg som verdigrunnlag. VIPS rammeverket danner grunnlag for å utøvelsen av omsorgsteorien. Personsentrert omsorg er anbefalt i nasjonal faglige råd for personer med demens. Dette verdigrunnlaget har vi med oss i møte med pasienter med demens og/eller psykisk sykdom i eldre år.

10.1 Læringsutbytte etter fullført emne 2

KUNNSKAP
Studenten <ul style="list-style-type: none">• har kunnskap om personsentrert omsorg som verdigrunnlag og aktuelle verktøy og modeller for å fremme personsentrert omsorg i praksis• har innsikt i nasjonale anbefalinger for personer med demens og eldre med psykisk sykdom
FERDIGHETER
Studenten <ul style="list-style-type: none">• kan anvende verktøy som fremmer personsentrert omsorg i praksis• kan anvende kommunikasjonsteknikker for å oppnå tillit• kan anvende prinsippene i positivt personarbeid
GENERELL KOMPETANSE
Studenten <ul style="list-style-type: none">• har forståelse for verdigrunnlaget personsentrert omsorg• har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk gjennom positivt personarbeid• kan samarbeide, reflektere og søke veiledning fra kollegaer og pårørende• har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk ved at brukermedvirkning og personens integritet ivaretas

10.2 Læringsutbytte etter gjennomført praksis i emne 2

Studiekrav Observasjon med PORT observasjonsverktøy
Kunnskap: Studenten har kunnskap om VIPS- rammeverk og om observasjonsverktøyet PORT
Ferdighet: Studenten: <ul style="list-style-type: none">• kan anvende observasjonsverktøyet PORT og VIPS-rammeverket• kan gjennomføre møte på arbeidsplassen for å reflektere rundt resultatene kan anvende prinsippene i positivt personarbeid.

Generell kompetanse:

Studenten har utviklet en forståelse for personsentrert omsorg som verdigrunnlag

10.2 Sentrale temaer i emne 2

a) Personsentrert omsorg som verdigrunnlag

- Personhood (personverd)
- Den utvidede modell; personens livshistorie, livsstil, preferanser og personlighet, sosiale relasjoner, funksjonsnivå og helsetilstand
- Grunnleggende psykologiske behov; trøst, tilknytning, inklusjon, beskjeftigelse og identitet
- Destruktiv samhandling og positivt personarbeid
- Pasientens opplevelse
- Pårørendes situasjon

b) Metoder for implementering og utvikling av personsentrert omsorg

- VIPS Praksismodell
- PORT (Persons Observation Reflection Tool)
- TID – modellen
- Marte Meo
- Strukturert miljøbehandling

11.0 Emne 3. Demens

Emnet omhandler demens. Sykdomslære, utredning, miljøbehandling og tjenestetilbud er sentrale temaer. Det er fokus på pasientens og pårørendes opplevelse av sin situasjon med demenssykdom. Utfordrende samhandling og lovverket som regulerer dette er også sentrale temaer. Det anvendes prinsipper fra personsentrert omsorg for å skreddersy miljøbehandling for den enkelte pasient. Målsetting, tilrettelegging og gjennomføring av miljøtiltak, samt verktøy for evaluering er sentrale temaer sammen med samarbeid og veiledning.

11.1 Læringsutbytte etter fullført emne 3

KUNNSKAP

Studenten

- har kunnskap om normale aldersforandringer, vanlige sykdommer hos eldre og skrøpelighet
- har kunnskap om sykdommer som fører til demens, hvordan tilstanden påvirker funksjon, ressurser og behov, og konsekvenser for mestring og livskvalitet

- har kunnskap om utredningsarbeid og kartlegging som har betydning for planlegging av individuell omsorg og pleie gjennom hele sykdomsforløpet.
- har kunnskap om personsentrert omsorg som verdigrunnlag og aktuelle verktøy for å fremme personsentrert omsorg i praksis
- har kunnskap om organisering av demensomsorgen, og kjennskap til ansvar og oppgaver for aktører og samarbeidsparter i et pasientforløp
- har innsikt i gjeldende styringsdokumenter, nasjonale anbefalinger og råd for personer med demens.
- har kunnskap pårørendes situasjon og om samhandling og tiltak som fremmer et godt samarbeid med pårørende og frivillige
- har kunnskap om tilrettelegging av fysisk og psykososialt miljø, spesifikke miljøtiltak og om målrettet, personsentrert miljøbehandling som forebygging, behandling og rehabilitering
- har kunnskap om tverrfaglig og flerfaglig samarbeid
- har kunnskap om trygghetsskapende teknologi og mestringsteknologi

FERDIGHETER

Studenten

- kan observere og kartlegge praktiske og kognitive ferdigheter, behov og ressurser, de ulike symptomene på sykdom og atferdsendringer, endringer i helsetilstand og hvordan dette påvirker personen i dagliglivets aktiviteter
- kan identifisere faglige og etiske problemstillinger og behov for tilrettelegging og tillitsskapende samhandling for å unngå krenkelser og overgrep
- kan anvende kunnskap for å gi nødvendig helsehjelp til pasienter som motsetter seg helsehjelpen (Pasient- og brukerrettighetsloven kap 4a)
- kan finne informasjon, nasjonalt og i egen kommune, om organisering av tjenestetilbud til personer med demens
- kan anvende kommunikasjonsteknikker for å oppnå tillit
- kan anvende kunnskap om pårørendes behov gjennom kartlegging og samhandling
- kan finne relevant informasjon og fagstoff i livslang læring
- kan planlegge, tilpasse, gjennomføre, evaluere og dokumentere personsentrert miljøbehandling.
- kan anvende kunnskap om grunnleggende psykologiske behov for å etablere et støttende sosialt miljø
- kan vurdere hjelpemidler og tiltak i det fysiske miljøet slik at pasienten mestrer og føler seg trygg.

GENERELL KOMPETANSE

Studenten

- har utviklet en etisk grunnholdning basert på verdigrunnlaget personsentrert omsorg som kommer til uttrykk i samhandling med pasienten, pårørende og kollegaer
- kan samarbeide, ta kontakt og søke veiledning fra kollegaer og pårørende
- kan utføre og utvikle personsentrert miljøbehandling på egen arbeidsplass i samarbeid med pasienter, andre faggrupper, pårørende og frivillige
- har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk ved at brukermedvirkning, personens integritet og faglig forsvarlighet ivaretas

- har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk gjennom å kunne identifisere krenkelser og overgrep og forebygge dette.
- har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk ved å legge til rette for at personene med kognitiv svikt kan bruke sine ressurser for å oppleve mestring i dagliglivets aktiviteter og kan iverksette forebyggende tiltak
- har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk ved å ha forståelse for pårørende og frivillige som ressurs

11.2 Læringsutbytte etter gjennomført praksis i emne 3

<p>Studiekrav Kartlegging av funksjonsevne og tilrettelegging for mestring</p> <p>Kunnskap: Studenten kan identifisere kognitive symptomer og behov for tilrettelegging av fysisk og psykososialt miljø</p> <p>Ferdighet: Studenten kan gjennomføre OBS-demens kartlegging og tilrettelegge fysisk og psykososialt miljøet etter pasientens behov.</p> <p>Generell kompetanse: Studenten kan reflektere over betydningen av å oppleve mestring i dagliglivets aktiviteter for en person med kognitiv svikt.</p>
<p>Studiekrav Kartlegging av smerte med MOBID - 2</p> <p>Kunnskap: Studenten kan bruke kunnskap om smerte og smertevurdering i observasjon av en pasient</p> <p>Ferdighet: Studenten kan gjennomføre kartlegging med MOBID-2</p> <p>Generell kompetanse: Studenten har forståelse for hvordan smerte påvirker pasientens situasjon og kan samhandle for å finne løsninger</p>
<p>Studiekrav Måltidet som miljøbehandling</p> <p>Kunnskap: Studenten har kunnskap om ernæring og om miljøtiltak som påvirker måltidsmiljøet.</p> <p>Ferdighet: Studenten kan gjennomføre ernæringskartlegging, iverksette tiltak og jobbe ressursorientert med å tilrettelegge måltidet fysisk og psykososialt.</p> <p>Generell kompetanse: Studenten anvender personsentert miljøbehandling for å legge til rette for en god ernæringsituasjon</p>
<p>Studiekrav Forståelse for atferdsmessige og psykologiske symptomer, planlegging og gjennomføring av personsentrert miljøbehandling</p>

Kunnskap:

Studenten:

- har kunnskap om atferdsmessige og psykologiske symptomer ved demens (APSD)
- har kunnskap om prosessen frem til et tvangsvedtak
- har kunnskap om kartlegginger og miljøtiltak som kan påvirke pasientens situasjon
- har kunnskap om pårørendes situasjon

Ferdighet:

Studenten:

- kan kartlegge utfordrende atferd ved hjelp av NPI og RA-skjema
- kan identifisere behov for tilrettelegging og tillitsskapende samhandling
- kan lede et møte på arbeidsplassen for å komme frem til et personsenteret miljøbehandling
- kan gjennomføre miljøbehandlingen, og vurdere effekten
- kan gjennomføre en planlagt pårørendesamtale

Generell kompetanse:

Studenten

- er bevisst sitt faglige, juridiske og etiske ansvar, fremmer tillitsskapende samhandling og støtter opp under pasientens medvirkning for å begrense bruk av tvang.
- har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk ved å legge til rette for at personene med kognitiv svikt og /eller psykisk sykdom i eldre år kan bruke sine ressurser for å oppleve mestring i dagliglivets aktiviteter, og ved å ha forståelse for pårørende som ressurs.

11.3 Sentrale temaer i emne 3

a) Den geriatrike pasienten

- Aldersrelaterte sykdommer
- Skrøpeligheit
- Søvn og søvnforstyrrelser hos eldre
- Smerter hos eldre
- Palliasjon
- Legemiddelbruk hos eldre
- Observasjoner og kliniske vurderinger

b) Demenssykdommene

- Demenstilstanden
- Alzheimers sykdom, vaskulær demens, osv
- Atferdsmessige og psykologiske symptomer ved demens (APSD)
- Observasjon, kartlegging og utredning av demens
- Pårørendes situasjon

c) Personsentrert miljøbehandling for personer med demens

- Tilrettelegging av fysisk og psykososialt miljø
- Miljøbehandling som forebygging og rehabilitering
- Miljøtiltak

d) Nasjonale føringer og lovverk

- Brukermedvirkning og samhandling
- Nasjonale føringer som fremmer miljøbehandling, organisasjon og ledelse, organisasjonskultur og etisk refleksjon
- Pasient- og brukerrettighetsloven, særlig fokus på §4A, Helsepersonelloven

12.0 Emne 4. Psykisk helse hos eldre

I dette emnet omhandles psykisk helse for eldre. Sykdomslære, kartlegging, miljøbehandling og tjenestetilbud er sentrale temaer. Det er fokus på pasientens og pårørendes opplevelse av sin situasjon, samt forebygging og å avdekke symptomer tidlig. Det anvendes prinsipper fra personsentrert omsorg for å skreddersy miljøbehandling for den enkelte pasient. Målsetting, tilrettelegging og gjennomføring av miljøtiltak, samt verktøy for evaluering er sentrale temaer sammen med samarbeid og veiledning. Emnet avsluttes med en oppgave der studenten skal planlegge og gjennomføre et utviklingsarbeid på arbeidsplassen.

12.1 Læringsutbytte etter fullført emne 4

KUNNSKAP
<p>Studenten</p> <ul style="list-style-type: none">• har kunnskap om hvordan psykiske sykdommer hos eldre påvirker funksjon, ressurser og behov, og konsekvenser for mestring og livskvalitet• har kunnskap om aldring og rus, samt risikofaktorer og konsekvenser for rusmiddelbruk hos eldre• har kunnskap om aktuelle kartleggingsverktøy• har kunnskap om personsentrert omsorg som verdigrunnlag og aktuelle verktøy for å fremme personsentrert omsorg i praksis• har kunnskap om organisering av psykisk helsearbeid til eldre, og kjennskap til ansvar og oppgaver for aktører og samarbeidsparter i et pasientforløp• har innsikt i gjeldende styringsdokumenter, nasjonale anbefalinger og råd for eldre med psykisk sykdom.• har kunnskap om pårørendes situasjon og om samhandling og tiltak som fremmer et godt samarbeid med pårørende og frivillige• har kunnskap om spesifikke miljøtiltak og om målrettet, personsentrert miljøbehandling som forebygging, behandling og rehabilitering• har kunnskap om tverrfaglig og flerfaglig samarbeid• har kunnskap om veiledning og grunnleggende pedagogiske prinsipper• Har kunnskap om kvalitets- og forbedringsarbeid

FERDIGHETER

Studenten

- kan anvende kunnskap til å observere, kartlegge og rapportere endringer i helsetilstand og/eller funksjon som medfører behov for utredning, forebygging og/eller behandling
- kan identifisere faglige og etiske problemstillinger og behov for tilrettelegging og tillitsskapende samhandling for å unngå krenkelser og overgrep
- kan anvende kunnskap om eldre og rus for å forebygge risikofylt og skadelig rusmiddelbruk og utvikling av rusmiddelavhengighet
- kan anvende kommunikasjonsteknikker for å oppnå tillit og kan gjennomføre støttesamtale
- kan anvende kunnskap om pårørendes behov gjennom kartlegging og samhandling
- kan planlegge, tilpasse, gjennomføre, evaluere og dokumentere personsentrert miljøbehandling
- kan identifisere utviklingsbehov på egen arbeidsplass og bidra med undervisning for å heve kompetansen.
- kan finne relevant informasjon og fagstoff

GENERELL KOMPETANSE

Studenten

- har utviklet en etisk grunnholdning basert på verdigrunnlaget personsentrert omsorg som kommer til uttrykk i arbeidet med pasienten, pårørende og kollegaer
- kan samarbeide, ta kontakt og søke veiledning fra kollegaer og pårørende
- kan utføre og utvikle personsentrert miljøbehandling på egen arbeidsplass i samarbeid med pasienter, andre faggrupper, pårørende og frivillige
- har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk ved at brukermedvirkning, personens integritet og faglig forsvarlighet ivaretas
- har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk gjennom å kunne identifisere krenkelser og overgrep og forebygge dette.
- har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk ved å legge til rette for at eldre med psykisk sykdom kan oppleve mestring i dagliglivets aktiviteter, og kan iverksette forebyggende tiltak
- har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk ved å ha forståelse for pårørende og frivillige som ressurs

12.2 Læringsutbytte etter gjennomført praksis i emne 4

Studiekrav Aktivitet i samarbeid med frivillige

Kunnskap:

Studenten har kunnskap om samarbeid med frivillige

Ferdighet:

Studenten kan gjennomføre samarbeide med pasienten og frivillige om en valgt aktivitet

<p>Generell kompetanse: Studenten kan utføre miljøtiltak på egen arbeidsplass i samarbeid med andre faggrupper, brukerrepresentanter, pasienter, pårørende og frivillige</p>
<p>Studiekrav Depresjon og angst</p>
<p>Kunnskap: Studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • har kunnskap om hvordan depresjon og angst i eldre år påvirker personens funksjon og livskvalitet • har kunnskap om kartleggingens betydning for forebygging, omsorg og behandling. • har kunnskap om personsentrert miljøbehandling <p>Ferdighet: Studenten</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan anvende kartleggingsverktøy ved angst og depresjon, tolke og rapportere resultatene • kan gjennomføre en støttesamtale med en eldre person med depresjon og/eller angst • Studenten kan planlegge, gjennomføre og evaluere personsentrert miljøbehandling. <p>Generell kompetanse: Studenten har forståelse for hvordan depresjon og angst i eldre år påvirker funksjonsnivå og de grunnleggende psykologiske behov, og hvordan personsentrert miljøbehandling kan tas i bruk.</p>
<p>Studiekrav Delirium</p>
<p>Kunnskap: Studenten har kunnskap om delirium og har innsikt i relevante kartleggingsverktøy</p> <p>Ferdighet: Studenten kan observere, kartlegge og rapportere symptomer på delirium</p> <p>Generell kompetanse: Studenten har forståelse for hvordan delirium hos eldre påvirker funksjon og atferd, og betydningen av miljøfaktorer i forebygging og behandling</p>
<p>Studiekrav Eldre og rus</p>
<p>Kunnskap: Studenten har kunnskap om aldring og rus, samt risikofylt og skadelig rusmiddelbruk hos eldre og aktuelle kartleggingsverktøy</p> <p>Ferdighet: Studenten kan anvende kartleggingsverktøy som identifiserer symptomer og tegn på risikofylt og skadelig rusmiddelbruk og gjennomføre samtaler med eldre for kunne støtte dem i å redusere eller slutte med risikofylt og skadelig rusmiddelbruk</p> <p>Generell kompetanse: Studenten har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk gjennom empati og respekt for den eldre med risikofylt og skadelig rusmiddelbruk</p>
<p>Studiekrav Utviklingsarbeid og kunnskapsdeling</p>

Kunnskap:

Studenten har kunnskap om kvalitets- og utviklingsarbeid, og kunnskap om pedagogiske prinsipper om planlegging, gjennomføring og evaluering av undervisning

Ferdighet:

Studenten kan planlegge, gjennomføre og evaluere et utviklingsarbeid på egen arbeidsplass og finne informasjon og fagstoff som er relevant for å gjennomføre undervisning

Generell kompetanse:

Studenten kan iverksette utviklingsarbeid og undervisning med personsentrert omsorg som verdigrunnlag i samarbeid med leder og kollegaer på egen arbeidsplass.

12.3 Sentrale temaer i emne 4

- a) **Psykisk sykdom hos eldre**
 - Angst, depresjon, personlighetsforstyrrelser og psykoser
 - Delirium
 - Kronisk og langvarig psykisk sykdom
 - Observasjon, kartlegging og utredning av psykisk sykdom hos eldre
 - Legemiddelbruk
 - Pårørende

- b) **Eldre og rus**
 - Risikofylt og skadelig rusmiddelbruk
 - Samtale om og kartlegging av rusmiddelbruk

- c) **Personsentrert miljøbehandling for eldre med psykisk sykdom**
 - Rammer og metoder som fremmer miljøbehandling
 - Miljøtiltak
 - Forebygging av selvmord hos eldre
 - Kunnskapsdeling og utviklingsarbeid

- d) **Nasjonale føringer og lovverk**
 - Brukermedvirkning og samhandling
 - Nasjonale føringer og faglige retningslinjer som fremmer miljøbehandling, organisasjon og ledelse, organisasjonskultur og etisk refleksjon
 - Pasient- og brukerrettighetsloven, Helsepersonelloven